

BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM

ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC:

**CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ TĂNG NHANH SỐ
NGƯỜI THAM GIA BHXH TRONG CHIẾN
LƯỢC PHÁT TRIỂN BHXH ĐẾN NĂM 2010**

CHỦ NHIỆM:
THƯ KÝ :
THÀNH VIÊN:

TS. Bùi Văn Hồng
CN. Lưu Thị Thu Thủy
CN. Nguyễn Tiến Quyết
CN. Hoàng Trần Hậu
Ths. Nguyễn Trọng Thản
CN. Bùi Thanh Huyền

HÀ NỘI - 2001

4386

8/4/03

**BẢO HIỂM XÃ HỘI
VIỆT NAM**

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: *342*/QĐ-BHXH-TTKH

Hà Nội, ngày *11* tháng *7* năm 2002

QUYẾT ĐỊNH CỦA TỔNG GIÁM ĐỐC BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM
V/v thành lập Hội đồng đánh giá kết quả nghiên cứu đề tài khoa học năm 2001

TỔNG GIÁM ĐỐC BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM

- Căn cứ Nghị định số 19/CP ngày 16/02/1995 của Chính phủ về việc thành lập Bảo hiểm xã hội Việt Nam;
- Căn cứ Quy chế tổ chức và hoạt động của Bảo hiểm xã hội Việt Nam ban hành kèm theo Quyết định số 606/TTg, ngày 26/09/1995 của Thủ tướng Chính phủ;
- Căn cứ Quyết định số 1147/ QĐ - KH, ngày 01/06/1996 của Bộ trưởng Bộ Khoa học - Công nghệ và Môi trường về việc công nhận BHXH Việt Nam là đầu mối kế hoạch khoa học, công nghệ;
- Căn cứ Quyết định số 832/QĐ/BHXH-TTKH ngày 08/03/2001 của Tổng Giám đốc BHXH Việt Nam về việc giao nhiệm vụ nghiên cứu khoa học năm 2001;
- Căn cứ Quyết định 2519/ QĐ/ BHXH-TTKH ngày 20/11/ 2001 của Tổng Giám đốc BHXH Việt Nam về việc ban hành "Quy chế về tổ chức và hoạt động của Hội đồng khoa học BHXH Việt Nam";
- Xét đề nghị của Giám đốc Trung tâm Thông tin - Khoa học BHXH Việt Nam,

QUYẾT ĐỊNH

Điều 1. Thành lập Hội đồng đánh giá kết quả nghiên cứu đề tài khoa học: "*Các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH trong chiến lược phát triển BHXH đến năm 2010* " do TS Bùi Văn Hồng làm chủ nhiệm .

Điều 2. Chỉ định và mời các thành viên sau đây vào Hội đồng đánh giá kết quả nghiên cứu:

1. Ông Nguyễn Huy Ban, TS, Tổng Giám đốc BHXH Việt Nam: Chủ tịch Hội đồng.

2. Ông Chu Tiến Đức, TS, Vụ trưởng Vụ văn hoá xã hội, Văn phòng chính phủ: Nhận xét 1.

3. Bà Mai Thị Cẩm Tú, TS, Phó Giám đốc Trung tâm TTKH, BHXH Việt Nam: Nhận xét 2.

4. Ông Dương Xuân Triệu, TS, Giám đốc Trung tâm TTKH, BHXH Việt Nam: Ủy viên.

5. Ông Nguyễn Tiến Phú, TS, Phó Chánh văn phòng BHXH Việt Nam: Ủy viên.

6. Ông Kiều Văn Minh, CN, Trưởng ban quản lý thu, BHXH Việt Nam: Ủy viên.

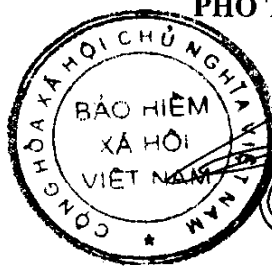
7. Bà Trịnh Thị Hoa, TS, Phó Trưởng phòng QLKH, Trung tâm TTKH, BHXH Việt Nam: Thư ký Hội đồng.

Điều 3. Quyết định này có hiệu lực thi hành kể từ ngày ký. Giám đốc Trung tâm TTKH, Trưởng ban Tổ chức cán bộ, Chánh Văn phòng BHXH VN, Chủ nhiệm đề tài và các Ông (bà) có tên ở Điều 2 chịu trách nhiệm thi hành Quyết định này./.

Nơi nhận:

- Như Điều 3;
- TGD, các Phó TGD
- Lưu TTTT-KH, VP

K.T/TỔNG GIÁM ĐỐC BHXH VIỆT NAM
PHÓ TỔNG GIÁM ĐỐC *MT*

TS. PHẠM THÀNH

CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Hà Nội, ngày 03 tháng 9 năm 2002

BẢN NHẬN XÉT ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC
"CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ TĂNG NHANH SỐ NGƯỜI THAM GIA BHXH
TRONG CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN BHXH ĐẾN NĂM 2010".

I. MẤY NÉT SƠ LƯỢC VỀ CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU:

1/. Về mục đích, ý nghĩa và phạm vi nghiên cứu của đề tài:

Như chúng ta đã biết, đầu năm 2002 Chính phủ đã trình Quốc Hội Bản dự thảo Luật Bảo hiểm xã hội. Dự án Luật này sẽ được Quốc hội khoá XI xem xét và thông qua cuối năm 2002.

Vào thời điểm này, Đề tài "**Các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH trong Chiến lược Phát triển BHXH đến năm 2010**" có một ý nghĩa lý luận và thực tiễn to lớn. Những giải pháp được phân tích trong đề tài này không chỉ góp phần tăng cường hiệu quả hoạt động BHXH, mà còn giúp các cơ quan lập pháp và hành pháp xây dựng và hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về BHXH.

Hiện nay mới có 10% số người trong độ tuổi lao động ở nước ta tham gia BHXH. Đó là con số quá thấp. Muốn ổn định Quỹ thì điều căn bản phải mở rộng đối tượng và tăng số lượng người tham gia BHXH. Mục đích nghiên cứu của đề tài này là đề xuất những giải pháp cơ bản và có tính khả thi để tăng nhanh số người tham gia BHXH.

2/. Phạm vi nghiên cứu: Chỉ giới hạn trong lĩnh vực BHXH chứ chưa có điều kiện đề cập đến BH Y tế, vì đây là đề tài của năm 2001.

3/. Phương pháp luận để nghiên cứu: Trong Lời nói đầu, các tác giả của đề tài chỉ nêu rất sơ lược (nếu không nói là sơ sài) phương pháp nghiên cứu của đề tài.

4/. Bố cục và nội dung nghiên cứu:

Không kể Lời mở đầu (1 trang rưỡi) và Kết luận (1 trang rưỡi), công trình nghiên cứu được bố cục như sau:

- Chương I: Sự cần thiết phải tăng nhanh số người tham gia BHXH (15 trang);
- Chương II: Thực trạng số người tham gia BHXH trong thời gian qua (29 trang)
- Chương III: Các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH (23 trang).

II. NHỮNG THÀNH CÔNG CƠ BẢN CỦA CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU:

- Có hướng nghiên cứu đúng đắn, do vậy ý nghĩa thực tiễn của đề tài cao. Bố cục khá cân đối. Nội dung nghiên cứu và số liệu phong phú, có chọn lọc và có trọng tâm. Phân đánh giá nguyên nhân tăng số người tham gia BHXH giai đoạn từ 1995 đến nay và đánh giá những hạn chế làm cho số người tham gia BHXH tăng chậm đã được phân tích khá thuyết phục.

Bảy giải pháp cơ bản để tăng nhanh số người tham gia BHXH được nêu ra là có căn cứ khoa học và căn cứ thực tiễn. Sau khi đề xuất bảy giải pháp, tập thể tác giả còn tập trung phân tích các điều kiện để thực hiện các giải pháp có hiệu quả.

III. MỘT SỐ HẠN CHẾ CỦA CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU:

1/ Tính bất cập của đề tài nghiên cứu: Đề tài này nằm trong kế hoạch năm 2001, khi chưa có sự sáp nhập BHYT vào BHXH Việt Nam; do vậy đề tài chỉ nghiên cứu lĩnh vực BHXH chứ chưa đề cập đến BHYT, đây chính là một điểm bất cập, thiếu đồng bộ.

2/ Trong Lời nói đầu, chưa nêu được (hoặc nêu sơ sài) một số vấn đề cơ bản như:

- Lịch sử nghiên cứu vấn đề (vấn đề này đã được nghiên cứu đến đâu ở Việt Nam và trên thế giới, cái gì là kế thừa, cái gì là phát triển mới);

- Cơ sở lý luận của đề tài (theo tôi một trong những cơ sở lý luận rất quan trọng để nghiên cứu đề tài này chính quan điểm của Đảng ta về việc gắn tăng trưởng kinh tế với tiến bộ và công bằng xã hội).

3/ Bố cục còn có chỗ chưa thật hợp lý:

Nên chăng đổi Chương II thành Chương I và Chương I thành Chương II thì hợp lý hơn, sau khi phân tích thực trạng số người tham gia BHXH, từ thực trạng đó mới đi sâu phân tích sự cần thiết phải tăng nhanh số người tham gia BHXH.

4/ Mục I của Chương I "Vấn đề dân số, lao động và việc làm" nêu quá sơ sài, số liệu lại không cập nhật (đã cách đây 3 năm). Bộ Lao động-Thương binh và Xã hội hàng năm đều triển khai Chương trình điều tra lao động việc làm và

công bố kết quả vào tháng 7 hàng năm, rất tiếc là đề tài này không sử dụng những số liệu rất quý của chương trình điều tra lao động - việc làm như: Tổng số người trong độ tuổi lao động; tỷ lệ lao động thất nghiệp ở khu vực thành thị; tỷ lệ thời gian sử dụng cho lao động ở khu vực nông thôn...

5/. Về các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia bảo hiểm xã hội:

Người đọc có cảm giác các tác giả của Đề tài đã mô phỏng khá nhiều kinh nghiệm của nước ngoài (được đề cập tại Mục III Chương I) để áp dụng ở nước ta, trong khi đặc điểm kinh tế-xã hội của Việt Nam không giống họ.

Theo tôi, bảy giải pháp được nêu tại Chương III có thể quy tụ vào các giải pháp lớn sau:

- Giải pháp tuyên truyền giáo dục trong nhân dân;
- Giải pháp về cơ chế chính sách (mở rộng đối tượng tham gia bảo hiểm bắt buộc và cho thi hành chế độ bảo hiểm tự nguyện);
- Giải pháp về chỉ đạo điều hành (chăm sóc nguồn thu, tăng cường quản lý Quỹ...);
- Giải pháp tăng cường thanh tra, kiểm tra và có chế tài xử lý vi phạm về bảo hiểm xã hội;

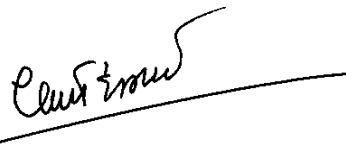
Tóm lại, Công trình nghiên cứu này đã đặt ra và bước đầu giải đáp được một vấn đề đang rất quan tâm là tăng nhanh số người tham gia BHXH. Nguồn tài liệu trong và ngoài nước khá phong phú cùng những số liệu có chọn lọc đã được xử lý bằng các phương pháp khoa học phân tích, tổng hợp, so sánh đối chiếu, dự báo... để rút ra những giải pháp cơ bản. Nói chung, các tác giả đã hoàn thành được những yêu cầu và mục đích đặt ra cho đề tài nghiên cứu.

IV. ĐÁNH GIÁ CHUNG:

Kết quả nghiên cứu của đề tài này đã đạt được những yêu cầu và mục đích nghiên cứu được xác định từ đầu. Công trình khoa học này có ý nghĩa thực tiễn.

Tôi đề nghị Hội đồng nghiệm thu đánh giá công trình đạt loại **Khá**.

Người nhận xét:

TS. Chu Tiến Đức, Vụ trưởng Vụ Văn Xã VP Chính phủ

NHÂN XÉT ĐỀ TÀI KHOA HỌC :

“ CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ TĂNG NHANH SỐ NGƯỜI THAM GIA BHXH TRONG CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN BHXH ĐẾN NĂM 2010 “

Chủ nhiệm đề tài: TS. Bùi Văn Hồng

Người nhận xét: TS. Mai Thị Cẩm Tú

Đồng thời với sự đổi mới về kinh tế, Đảng và Nhà nước ta đã tiến hành đổi mới chính sách BHXH. Chính sách BHXH đổi mới đã thay đổi về cơ bản BHXH ở nước ta. Quỹ BHXH là một quỹ tài chính độc lập với Ngân sách nhà nước, sự bao cấp từ Ngân sách đã giảm dần. Trong hệ thống BHXH mới, người lao động được quyền và có cơ hội để tham gia BHXH. Tuy nhiên, BHXH đối với nước ta trong cơ chế thị trường còn khá mới mẻ cả về lý luận và thực tiễn. Hơn nữa, do đặc điểm kinh tế xã hội và lịch sử của đất nước, hệ thống BHXH của nước ta không phải là xây dựng mới hoàn toàn mà là hệ thống BHXH chuyển đổi vừa giải quyết chính sách cho những đối tượng đã hưởng BHXH trước đây, vừa thực hiện chính sách cho những người mới tham gia BHXH. Chính vì vậy mà không tránh khỏi những tồn tại. Số người tham gia BHXH còn bị hạn chế, đặc biệt ở khu vực ngoài quốc doanh. Tính đến nay BHXH mới áp dụng cho 10% số người trong độ tuổi lao động.

Việc phải mở rộng dần đối tượng tham gia BHXH đến mọi người lao động là một trong những mục tiêu chiến lược phát triển BHXH giai đoạn từ nay đến 2010 của Bảo hiểm xã hội Việt Nam. Thực hiện mục tiêu này chính là thực hiện Hiến pháp 1992 và Nghị quyết Đại hội lần thứ IX của Đảng Cộng sản Việt Nam nhằm bảo đảm cho mọi người lao động đều có quyền tham gia và hưởng BHXH, mọi người dân đều được xã hội bảo vệ, được bình đẳng, yên tâm sống và làm việc. Đề tài "Các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH trong chiến lược phát triển BHXH đến năm 2010" là cần thiết, có ý nghĩa thực tiễn trong triển khai thực hiện Chiến lược của Ngành BHXH khi Chiến lược được Chính phủ phê duyệt.

1- Về nội dung và những đóng góp của đề tài:

Ngoài phần Lời mở đầu và Kết luận, đề tài gồm 3 chương, được trình bày trong 77 trang. Những nội dung cơ bản và đóng góp của đề tài có thể tóm tắt như sau:

Ở chương 1: Về sự cần thiết phải tăng nhanh số người tham gia BHXH, đề tài đã nêu những đặc điểm cơ bản của vấn đề dân số, lao động, việc làm và thu nhập. Phân tích những nội dung về chiến lược phát triển kinh tế xã hội 2001 - 2010 đã được nêu trong Nghị quyết Đại hội lần thứ IX của Đảng, đề tài khẳng định tiềm năng lớn của ngành BHXH trong việc phát triển nhanh đối tượng tham gia BHXH. Vấn đề là phải có giải pháp để đạt được mục tiêu đã nêu trên.

Về sự cần thiết phải tăng nhanh số người tham gia BHXH, đề tài cho rằng để đảm bảo hoạt động và cân đối thủ, chi quỹ BHXH phải có số thu BHXH ngày càng tăng bằng 2 cách: tăng mức đóng BHXH và tăng số người tham gia đóng BHXH. Trong hoàn cảnh cụ thể của nước ta hiện nay thì không thể dùng biện pháp nâng mức đóng BHXH để tăng thu của quỹ, mà muốn tăng thu của quỹ BHXH phải bằng biện pháp tăng số người tham gia đóng BHXH, thực hiện quy luật lấy số đông bù số ít. Đề tài cũng nêu dự kiến chiến lược phát triển BHXH giai đoạn 2001-2010, mỗi năm bình quân tăng 90 vạn người tham gia đóng BHXH và đến năm 2010 sẽ có khoảng 12,5 triệu người tham gia BHXH là chỉ tiêu phấn đấu của ngành BHXH Việt Nam. Vì vậy, phải cố gắng tăng nhanh số người tham gia BHXH.

Về kinh nghiệm của nước ngoài, đề tài đã nêu một số kinh nghiệm đảm bảo tăng đối tượng tham gia BHXH như: tạo điều kiện thuận lợi cho đối tượng tham gia BHXH; đảm bảo điều kiện pháp lý cho đối tượng tham gia BHXH; đầu tư và nuôi dưỡng nguồn thu; quy định rõ chế tài xử phạt; đầu tư đúng mức cho công tác thông tin tuyên truyền; đảm bảo tổ chức bộ máy thu BHXH.

Ở chương 2: Về thực trạng số người tham gia BHXH trong thời gian qua, thời kỳ trước năm 1995, đề tài đã nêu các quy định về chính sách chế độ, đối tượng hưởng các chế độ, tài chính BHXH qua các giai đoạn từ trước 1960 và từ 1960 đến năm 1995. Thời kỳ từ năm 1995 đến nay, Chính phủ đã ban hành nhiều Nghị định mở rộng điều kiện cho người lao động tham gia BHXH là điều kiện thuận lợi cơ bản để tăng nhanh số người tham gia BHXH. Thực trạng về số người tham gia BHXH đã tăng lên rõ rệt: từ 2,8 triệu người năm 1996, đến 2001 đã đạt tới 4,4 triệu người tham gia đóng BHXH. Số thu BHXH cũng được tăng lên: năm 1996 là 2.569 tỷ, đến 2001 là 6.334 tỷ đồng.

Đánh giá nguyên nhân, đề tài cho rằng: đạt được kết quả nêu trên là do đường lối đổi mới đúng đắn của Đảng và Nhà nước cải cách cơ bản về chính sách BHXH; do hệ thống văn bản pháp lý rõ ràng của Nhà nước; do việc tăng cường công tác quản lý thu BHXH của hệ thống Bảo hiểm xã hội Việt Nam; do người lao động đã được tạo điều kiện thuận lợi nhất để hưởng các chế độ BHXH; do công tác thông tin tuyên truyền đã được đẩy mạnh trong toàn hệ thống Bảo hiểm xã hội Việt Nam.

Về hạn chế làm cho số người tham gia BHXH tăng chậm, đề tài đã nêu một số điểm yếu trong các quy định pháp lý về đối tượng tham gia BHXH, về sự phối hợp chưa đồng bộ, chặt chẽ của các cơ quan chức năng, về chế tài xử phạt, về thực tế thu nhập của người lao động thấp, việc làm chưa ổn định, và về một số hạn chế trong hoạt động quản lý của Bảo hiểm xã hội Việt Nam.

Ở chương 3: Đề tài nêu các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH. Cơ sở để mở rộng đối tượng tham gia BHXH thuộc phạm trù chính sách BHXH và là các văn bản pháp luật của Nhà nước. Theo các tác giả, trước mắt cần thiết thực hiện một số giải pháp như: mở rộng đối tượng tham gia BHXH đến lao động trong hợp tác xã và doanh nghiệp ngoài quốc doanh có sử dụng dưới 10 lao động; đề nghị Chính phủ thi hành BHXH tự nguyện; khẩn

trương cho thi hành chế độ BH thất nghiệp; cần phải có biện pháp tăng thu và chăm sóc nguồn thu BHXH; cần đẩy mạnh công tác thông tin tuyên truyền; có chế tài xử phạt đối với các trường hợp không chấp hành chính sách chế độ BHXH; tăng cường quản lý và chống thất thoát quỹ.

Để thực hiện các giải pháp đã nêu trên, đề tài đã nêu hai điều kiện cơ bản là: thường xuyên nâng cao trình độ nghiệp vụ của đội ngũ công chức viên chức trong ngành BHXH và phải có cơ sở vật chất kỹ thuật hiện đại.

2- Về bố cục: Đề tài đã nêu và giải quyết một vấn đề phức tạp mang tính chiến lược. Từ sự phân tích lý giải sự cần thiết phải tăng nhanh số người tham gia BHXH, đánh giá thực trạng về đối tượng tham gia đóng BHXH hiện nay, đề tài đã đề xuất một số giải pháp và nêu điều kiện để thực hiện các giải pháp để tăng nhanh số người tham gia BHXH trong Chiến lược phát triển BHXH đến năm 2010 là logic và hợp lý. Văn phong dễ hiểu.

3- Hạn chế của đề tài:

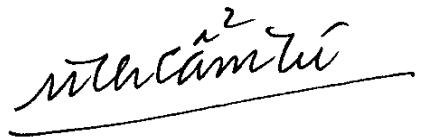
Chiến lược mở rộng đối tượng tham gia BHXH không thể tách rời chiến lược phát triển kinh tế - Xã hội của đất nước và liên quan chặt chẽ tới đời sống, lao động, việc làm và tiền lương của lực lượng lao động hiện nay và trong giai đoạn 2001 đến 2010. Vì vậy, nếu tác giả đi sâu hơn trong việc phân tích các đặc điểm liên quan, cơ sở khoa học và thực tiễn, các yếu tố cần và đủ cho việc tăng nhanh đối tượng tham gia BHXH để đề ra các giải pháp cụ thể hơn; phân tích sâu hơn điều kiện khách quan và chủ quan để thực hiện các giải pháp thì đề tài sẽ có giá trị khoa học cao hơn và các giải pháp sẽ có tính thuyết phục hơn.

4- Kết luận:

Tuy còn có một số hạn chế, song nhìn chung các tác giả đã có nhiều cố gắng nghiên cứu, hệ thống, tổng hợp, đánh giá và đề ra các giải pháp có giá trị lý luận và thực tiễn. Các tác giả đã thực hiện được mục tiêu nghiên cứu của đề tài.

Đề nghị hội đồng nghiệm thu kết quả nghiên cứu. Đề tài đạt loại khá.

Hà Nội, ngày 16 tháng 08 năm 2002
Người nhận xét

TS. Mai Thị Cẩm Tú

BẢO HIỂM XÃ HỘI VIỆT NAM

TÓM TẮT ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC:

**CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ TĂNG NHANH SỐ
NGƯỜI THAM GIA BHXH TRONG CHIẾN
LƯỢC PHÁT TRIỂN BHXH ĐẾN NĂM 2010**

CHỦ NHIỆM:
THỦ KÝ :
THÀNH VIÊN:

TS. Bùi Văn Hồng
CN. Lưu Thị Thu Thủy
CN. Nguyễn Tiến Quyết
CN. Hoàng Trần Hậu
Ths. Nguyễn Trọng Thần
CN. Bùi Thanh Huyền

HÀ NỘI - 2001